

Vi är många som "trivs bäst vid havet"....

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 17-2017
från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

I detta brev bl.a.:

- Augustus krävde 31 dagar
- Fler har upptäckt Bjäres kust.
- Birgit besegrade regnet.
- Så fick vi ett svenskt tennisunder
- Malen-de fattigas boplats.
- Danska postiljoner red genom Sverige

Dags att ta steget

in i Augustus månad. Kejsar Augustus tyckte inte att det var nog, att en av årets månader fick hans namn. Antalet dagar i "hans" månad fick inte vara lägre än i Julius månad!!! Därför utökades antalet dagar i augusti till 31. Samma antal som i Julius månad.

Augusti

kallas i gamla danska kalendrar för höstmånad. I de svenska motsvarigheterna hette månaden Skördemånad. En kalendarisk "bagatell" är, att augusti börjar på samma veckodag som februari, när det är skottår.

Nu är den tid

när bilden av vår bygd ändrar karaktär på många olika sätt. Fälten övergår alltmer i den gula färgen. På bjärevägarna ser vi på bilarnas nummerskyltar, att semesterperioden ute i Europa har börjat. Förändringen märker vi också när vi lyssnar till de språk som våra utländska turister använder. Tidigare har engelskan dominerat helt bland utländska besökare. Nu blandas detta med tyska, franska och italienska m.fl.

Tempot bland turisterna ändrar också karaktär. Under tennisveckorna har vi mestadels sett människor som har bråttom. Mycket bråttom. Till tennisen. Från tennisen. Till parkeringen.... Nu ser vi mera av gäster som spankulerar i sakta mak på trottoarerna. Tar sig tid att bekanta sig med vad affärerna ställer ut. Tar en fikapaus på en uteservering.

Fler har upptäckt Bjäres kust

Det kommer brev och telefonsamtal från personer som köpt min bok - **NÄRA HAVET trivs jag bäst** – och som inspirerats att börja vandra längs bjärekusten. De skriver i lyriska tongångar om upplevelsen, som vandringen bjuder på. Att just detta gör mig extra glad beror förstås på, att syftet med boken var just att få fler att uppleva allt detta.

Upplevelserna är många och skiftande: vi bjuds på minnen från vår historia. Vi får uppleva skönheten, de fria vidderna, växter, djur..... Dessutom: den dramatik som olika väderlekstyper serverar. Varje årstid vid kusten har sin tjusning: den stilla sommarkvällen, när havet lagt sig till ro. Hösten, när stormen kommer och havet i raseri kastar sig över allt som finns längs kustlinjen. Vintern, när havet (d.v.s. isen) "lagt sig" och du kan företa vandringen ett stycke ut från land. Du kan då betrakta bjärehalvön "från utsidan".

Den årstid

som bjuder på särskilt mycket av såväl skönhet som liv är förstås våren. Flyttfåglarna har återkommit och är ivrigt sysselsatta med att sätta bo. De gräsbevuxna strandängarna och klipporna "befolkas" av kustens många arter: Gräsand, gravand, ejder, tärna, strandkata, fiskmås, gråtrut, havstrut, vitkindad gås, kanadagås, knölsvan och alla de andra. Alla deltar i sången. Var och en med sin "tonart". Allt blir en jättelik sångkör. Kören ackompanjeras av den bakgrundsmusik som havet i sitt möte med stranden bjuder på. Det är bara att njuta av denna gratiskonsert.

Detta med väderlek leder mig till att skifta spår:

Mins du sommaren 1964?

Om du är intresserad av väderlek mm kommer du förmodligen ihåg just den sommaren. (Om du inte är alltför ung....) Sommaren bjöd på långa perioder med regn och rusk.

Är du idrottsintresserad minns du förmodligen att i Båstad var det som en enda lång tennisperiod. Inte mindre än fyra Davis Cup-matcher spelades i Båstad. Därutöver spelades den traditionella Swedish Open.

Allt det här innebar, att Sveriges toppspelare tillbringade hela den sommaren i Båstad. Det gjorde också mediafolket. TV hade ganska nyligen slagit igenom. SVT sände all tennis från Båstad. Det här var den sommaren då de svenska framgångarna och TV:s satsning på just den sporten fick till följd att tennis nu blev en folksport i Sverige.

"Match" av annat slag på tennisstadion

Själv har jag ett särskilt minne av regnsommaren 1964. Bjäre Härads Hembygdsförening hade kommit överens med Birgit Nilsson om ännu en konsert för att stärka föreningens ekonomi. Konkret gällde det nu att rädda gårdarna i Hembygdsparken i Boarp. Halmtaken läckte, Museisamlingarna var hotade. Nya tak behövdes.

–" Då får jag väl sjunga en stump igen...." hade Birgit förklarat.

Erbjudandet från Birgit var inte det första. Tidigare hade hon gett gratiskonserter i Båstads kyrka två gånger (1955 och 1956) och en gång i V. Karups kyrka (1959).

Nu behövdes det mycket pengar. Man hade därför stannat för alternativet utomhuskonsert på Båstads tennisstadion!!!.

(Dessutom hade föreningen utsett mig att hålla i arrangemangstrådarna...!!!.)

Birgit vann över regnet

När konsertdagen var inne fortsatte det att regna. Frågan var förstas: Skulle det gå ett genomföra konserten i ösregn? Skulle det komma någon publik?

Regnet upphörde just när konserten skulle börja. Publiken kom. Klädsel: regnkläder. Stövlar hade många valt. Övriga utrustning: paraply.

När Birgit gjorde entre på centercourten kunde hon blicka ut över ett hav av paraplyer och regnkläder. En stor parasoll skyddade Birgit, pianisten och flygeln i händelse av att regnet skulle återkomma.

Jag kan tänka mig att det hela inte var särskilt inspirerande för att bjuda på världsartisteri inom operakonsten.

Det var nu Birgit visade sin suveräna klass. Det var som om hon ville ge extra mycket för att besegra vädret och bjuda konsertpubliken på något extra stort och fint.

Vi som hade förmånen lyssna på plats kunde konstatera, att Birgit vann en klar seger. Inte ens de urusla väderförhållandena kunde hindra henne från att ge oss denna stora musikupplevelse.

Min boklåda

Boktitel	Ord.pris	Rea-på-rea-pris
Så blev Båstad tennis med omvärlden	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebor berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres hisrtoria	330	70
På räls över Hallandsås under 130 år	Slutsåld	
NÄRA HAVET trivs jag bäst	330	Ny

Av mina tidigare böcker (som inte är slutsålda) finns enstaka ex. kvar. Alla böcker – även den nya - kan beställas direkt hos Bjäreförlaget. Skicka ett mejl till kalle@bjarenet.com. Ange om du vill ha boken skickad med posten.

Böcker kan även köpas i bl.a. bokhandel.

Grunden för det svenska tennisundret

Efter denna lilla utvikning, återvänder jag till temat tennishistoria. Jag anser att det var under dessa framgångs-år, och uppbackningen från TV:s sida, som grunden lades för det som senare skulle bli "det svenska tennisundret".

Nu gick en våg av tennisentusiasm över Sverige. Till klubbarna strömmade barn och unga. Alla ville lära sig spela tennis. Klubbarna försökte leva upp till förväntningarna. Anställde fler ungdomstränare. Byggde fler banor. Ändå räckte det inte.

God hjälp fick "undret" några år senare av en ung man som hette Björn. En majdag 1972 – när Björn ännu gick i grundskolan och ännu inte fyllt 16 år - fick han sitt stora genombrott i en DC-match mot Nya Zeeland. Undret skedde i Båstad.

Resultatet kom.

På 1980-talet. Den ene spelaren efter den andre etablerade sig på tennisens topplistor. Mats Wilander, Stefan Edberg, Anders Järryd, Henrik Sundström, Joakim Nyström, Kjell Johansson och många fler. Det fanns perioder, när världens tio-i-topplistor dominerades av svenska spelare. Som mest var det 5 svenskar bland dess tio-i-topp.

Båstad gick i topp

Mycket av det som de framgångsrika svenska spelarna presterade skedde i Båstad. I DC-sammanhang eller i Swedish Open. Båstads ställning som svenskt tenniscentrum stärktes. I tennisvärlden – jorden runt – blev Båstad ett välkänt namn och begrepp.

Malen var de fattigas boplats.

Åter till bjärekusten:

Ett tema som fått ett förhållandevis stort utrymme i min bok *NÄRA HAVET trivs jag bäst* är det faktum, att förr var malen, dvs kustremsan, de fattigas boplats. Idag är samma strandmal, dvs kustremsan, det mest eftertraktade området på vår halvö.

För den som inte är infödd bjärebo bör jag dock förklara ordet **mal**. Jag förstod det när en bokläsare, som var fritidsboende på det Malen, som är en del av Båstad, ville ha en förklaring att ordet malen återkommer i olika sammanhang i min bok. Då använder jag ordet mal just i betydelsen kustremsa. Bland lokalbefolkningen används ordet malen även som benämning på den stenfyllda jorden närmast kustlinjen.

Den som frågade om ordet bor sommartid på **Malen** (med stor begynnelsebokstav) dvs den östra delen av Båstads samhälle.

En gång var Malen f.ö. ett eget samhälle. Dessutom en konkurrent till Båstad – innan man fann det vara bättre att samarbeta.

Tillbaka till strand-malen.

Jorden närmast havet är näst intill omöjlig att odla. Malajorden är "till brädden fylld" med mala-sten. Stenar som havet under tusentals år slipat runda. All denna sten gjorde odling omöjlig. Det var skälet till att malen kom att betraktas som boplats för dem, som inte hade råd att skaffa sig ett hus i byn ett stycke inåt land. Invånarna på malen livnärde sig ofta på att utföra dagsverken hos lantbrukarna i närheten. Hösten med tröskningen med slaga gav många dagsverken. Det gjorde även arbetet med potatis, betor mm. Kvinnorna kunde även få arbete som mjölkerskor.

För malenbebyggarna gällde det att spara på utgifterna, bl.a. genom att ta vara på vad malen ibland bjöd på. Fisk i havet, förstås. Virke som flutit iland kunde bli ved – eller i vissa fall byggmateriel. Torkad spillning från korna och övriga betesdjur på malen kunde man elda med – eller ha som gödning i den lilla trädgårdstappa, som man ordnat intill huset. Här kunde man faktiskt odla något – tack vare den tång som havet bjöd på i riklig mängd.

Vad har hänt på Öllövs mal?

I boken berättar jag om märkliga spår vid vandringsleden. Bakgrunden till dessa "märken från förr", är en utmärkt illustration till malen som de fattigas hemvist. Naturligt nog är det inte många av de vandrare som passerar dessa märkliga spår från förr som känner till bakgrunden. Många kanske inte ens lägger märke till dem.

Berättelsen om hur dessa spår (ränder) har uppstått finns i boken *NÄRA HAVET trivs jag bäst*.

Nu – den mest eftertraktade delen av Bjäre.

Våra strandmalar är – som nämnts - inte längre de fattigas förvisningsplats. Nu är det allas stora dröm – att kunna skaffa ett fritidshus så nära havet som möjligt.

Uttrycket "Närhet till havet" återkommer ständigt i de många annonserna om hus eller tomter som är till salu. I fastighetsförmedlingarnas annonser framställas "närhet till havet" och "havsutsikt" som de viktigaste tillgångarna.

Längst ute på bjärehalvön finns ett stycke natur, som lockar tiotusentals besökare varje år : Hovs Hallar. Alla attraheras av den dramatik som naturen erbjuder. Klippor. Branta stup. Grottor.... Även filmmakare har dragit nytta av dramatiken.

Bl.a. Ingmar Bergman, när han skulle skulle filmatisera "Det sjunde inseglet" – När huvudpersonen, riddaren, återvänder till Sverige efter en pilgrimsresa, möter han ett folk som lever i skräck. Digerdöden härjar.

Så utspelar sig vid Hovs Hallar en av filmhistoriens mest kända sekvenser. Riddaren (Max von Sydow) spelar schack med döden. (Bengt Ekerot.)

En annan berömd sekvens ur samma film är den s.k. dödsdansen. Det berättas att Ingmar Bergman vid inspelningstillfället fick tag i några turister som råkade vandra förbi. De fick bli "dödsdansare" för en stund.

En annan film som är fylld med dramatik och som har utnyttjat naturen vid Hovs Hallar, är Jan Troells "Ingenjör Andrees luftfärd."

Hovs Hallar fick i detta sammanhang bli Danskön i norra Norge. Därifrån skedde starten för den ballongfärd som hade nordpolen som mål, men som slutade i en tragedi. Mer om detta i boken.

Årsbok med intressant bjäre-historia

Nyligen kom i min hand en intressant bok (tack Jan) Det är **Årsbok för Postmusei Vänner 2016**.

Poststryttaren. I årsboken finns en ingående skildring av bjärehalvöns postala historia. Direkt när jag såg rubriken till detta kapitel, stegrades mitt intresse. Anledning: För många år sedan var Bjäres posthistoria i centrum för mitt intresse. Anledningen var, att när jag var redaktör för årsboken Bjärebygden, ägnade vi en årgång åt just detta ämne.

Jag tyckte att vi fick fram mycket posthistoria till den årgången. Nu ser jag i Jan Billgrens artikel , innehållande posthistoria i Bjäre, att det finns mycket mer att redovisa än vad vi hade utrymme för i Bjärebygden. I Jan Billgrens artikel kan jag framför allt komplettera mina kunskaper med den äldsta delen av vår posthistoria.

För att även Nyhetsbrevets läsare skall kunna ta del av detta, tillhandahåller jag här några glimtar från Postmusei vänners årsbok.

"Den halländske Postbudde"

Det faktum att såväl Skåne som Halland har "skiftat ägare", har medfört, att postväsendet har påverkats i dessa båda landskap. 1624 inrättade kung Christian IV en förordning om "Den halländske Postbudde". Den avsåg regelbunden postbefordran med gående post mellan Köpenhamn, Helsingör, Engelholm, Laholm, Halmstad och Varberg. Den passerade då Margretetorps och Östra Karups gästivaregårdar.

Post mellan Danmark och Norge.

1650, tre år efter det att det norska postverket startat, utfärdades den första förordningen om "Postväsendet mellan Danmark och Norge". Då upprättades en veckovis ridande post med danska postiljoner mellan Köpenhamn och Christiania (nuvarande Oslo). Det förekom dock, att postiljonerna tog emot svensk post längs vägen. Även denna ridande post passerade genom byarna Margretetorp och Östra Karup

Klagomål: det går för långsamt...!

Hur lång tid tog det att föra en postförsändelse från Köpenhamn till Oslo på den tiden? Svaret på frågan får vi eftersom det klagades på snabbheten i leveransen. Det tog under sommartid 8-9 dagar att föra post mellan de båda städerna. Vintertid gick det långsammare: ca 11 dagar.

1653 bestämdes, att det skulle bli ändring. Posten fick bara 6 dagar på sig för sträckan. Hur denna tempohöjning kunde åstadkommas framgår dock inte av dokumenten. Däremot får vi veta, att posten avgick från båda städerna samtidigt – på lördagen.

Du har förstås redan noterat, att året var 1653, dvs fem år före freden i Roskilde. Skåne var fortfarande en dansk provins, medan Halland – efter freden i Brömsebro – blivit svenskt ”på 30 år”.

Danska postiljoner red genom Sverige

Även sedan Skåne och Halland blivit svenska provinser, fortsatte de danska postiljonerna att trafikera sträckan Köpenhamn-Kristiania. Så fortsatte det fram till 1814. Då togs den danska posten om hand av svenska posttjänstemän i Helsingborg.

Gående postbud i början

Postbefordran skedde till en början med gående postbud. 1646 infördes ridande postbud på sträckan Stockholm - Halmstad. Kravet på hastighet var då en mil på två timmar. Mellan Margretatorp och Östra Karup tog det en och tre kvarts timma – enligt ett brev från postbönderna 1685.

Diligenslinjer

1830 infördes diligenslinjer mellan större svenska städer.

Så långt material hämtat ur den ovan nämnda årsboken *Årsbok för postmusei vänner 2016*.

Nu kan det vara dags att byta källa. Tillbaka sålunda till den årgång av Bjärebygden, som jag var redaktör för och som hade posten i Bjäre som tema:

Våra poststationer

Skiftet innebär, att vi gör ett hopp framåt i tiden. Till 1800-talet.

Nu är det dags för de lokala poststationerna att dyka upp. Först ut i våra trakter var Östra Karup. Året var 1868.

Sex år senare tillkom poststationer i Förslöv, Hjernarp, Houf, Torekow och Westra Karup.

Järnvägen kom in i bilden.

1885 stod järnvägen mellan Helsingborg och Halmstad klar. Det påverkade postens organisation. Poststationerna knöts till de nya järnvägsstationerna. Så skedde vid Engelholms hamn, Barkåkra, Förslöv och Grefvie. Här fick vi det som kallades förenade poststationer. Stationsmästarna blev ansvariga även för poststationen.

Problem med stationsnamn

blev det i vissa fall. Engelholms hamn förväxlades med Engelholm. Nytt namn blev Skälderviken. Barkåkra förväxlades med Bredåkra i Blekinge. Ändrades till Vejbyslätt. Förslöv förväxlades med Färlöv. Stavningen ändrades till Förslöv (efter en tid som Förslövsholm.)

Vet du någon

i din bekantskapskrets som du tror vill få mina Nyhetsbrev – tipsa gärna. Allt jag behöver är en mejl-adress. Gärna även namnet.

Kalle

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad

Tel. 0431-365332